

Asia: Osaamisen varmistaminen lapsen kohdistuvan väkivallan tunnistamiseksi

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa (laki lapsiasiavaltuutetusta 1221/2004). Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59–60/1991), joka on Suomessa lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Lapsen oikeuksien yleissopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita, ellei lapseen soveltuviin lakien mukaan lapsi ole saavuttanut täysi-ikäisyyttä aikaisemmin (1 artikla). Lapsen oikeuksien yleissopimuksen 4 artiklan mukaan sopimusvaltiot ovat sitoutuneet ryhtymään kaikkiin tarpeellisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin ja muihin toimiin yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien toteuttamiseksi.

Lapsiasiavaltuutettu teetti helmikuussa 2015 kyselyn poliisikoulutuksesta, lääkärinkoulutuksesta sekä hammaslääkärinkoulutuksesta vastaaville tahoille, jossa pyydettiin selvittämään, kuinka kyseessä olevat tahot jatkossa turvaavat perusopinnoista valmistuvien henkilöiden riittävän osaamisen lapsen kohdistuvan väkivallan tunnistamiseksi ja siihen puuttumiseksi lapsen edun ja oikeuksien edellyttämällä tavalla. Sen jälkeen on kartoitettu myös, miten sosiaalityöntekijöiden, sairaanhoitajien, terveydenhoitajien ja kättilöiden peruskoulutuksessa perehdytään lapsen kohdistuvan väkivallan tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen.

Selvitystyön taustalla on ollut huoli siitä, että lapseen kohdistuvan väkivallan ja kaltoinkohtelun tunnistamiseen sekä lapseen kohtaamiseen ei välttämättä ole saatavilla riittävästi opetusta lapsia työssään kohtaavien ammattilaisten peruskoulutuksessa. Huolen herääminen liittyi myös huhtikuun 2015 alussa voimaan tulleeseen lastensuojelulain (417/2007) muutokseen, joka koskee ilmoitusvelvollisuutta lapseen kohdistuvan fyysisen väkivallan epäilystä lastensuojeluviranomaisen lisäksi myös poliisille. Tämä veloitteen täyttäminen edellyttää vahvaa osaamista ja taitoa sekä väkivallan tunnistamiseksi ja lapsen auttamiseksi että tehokkaan viranomaisyhteistyön toteuttamiseksi edellä mainituilta ammattiryhmiltä.

Sosiaalityöntekijöiden, sairaanhoitajien, terveydenhoitajien ja kättilöiden koulutusta koskeva kartoitus osoitti, että yliopistoissa sekä ammattikorkeakouluissa annetaan näille ryhmille hyvää opetusta liittyen lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan. Samalla kuitenkin selvisi, että opetuksen määrä ja aiheet vaihtelevat suuresti näiden tahojen kesken. Erityisesti yliopistoissa vaikuttaa siltä, että mikäli opetushenkilöstöön kuuluu ihmisiä, joiden henkilökohtaiseen tutkimusintressiin aihe kuuluu, annetaan siitä myös huomattavasti enemmän opetusta, kuin niissä yliopistoissa, joissa lapsiin kohdistuva väkivalta ei kuulu tutkimusintresseihin. Riittävä opetus tulisi kuitenkin turvata kaikissa yliopistoissa sekä ammattikorkeakouluissa, sillä kaikilla valmistuneilla ammattilaisilla tulisi olla riittävät valmiudet tunnistaa ja puuttua lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan riippumatta opiskelupaikasta.

Kartoitus myös osoitti, että suurin osa annetusta opetuksesta koskee lapseen kohdistuvaa väkivaltaa jostain muusta kuin tunnistamisen näkökulmasta. Ennen kuin viranomaiset voivat puuttua väkivaltaan tai hoitaa lasta mahdollisesta traumaattisesta kokemuksesta, tulee väkivalta tunnistaa. Siksi juuri väkivallan tunnistamiseen ja lapsen kohtaamiseen liittyvät asiat ovat ensisijaisen tärkeitä opetuksessa.

Lisäksi näyttää myös siltä, että lapseen kohdistuvaan väkivaltaan liittyvä opetus erityisesti yliopistoissa on pääosin luento-opetusta. Lapsen kohtaamiseen liittyvät taidot voisi kuitenkin soveltua paremmin toisenlaiseen opetusmuotoon.

Lapsiasiavaltuutettu pyytää, että kaikissa sosiaalityöntekijöitä, sairaanhoitajia, terveydenhoitajia ja kättilöitä kouluttavissa yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa varmistetaan, että valmistuneet ammattilaiset saavat riittävät kyseisten ammattiryhmien perustiedot ja -taidot siihen parhaaksi soveltuvalla tavalla liittyen lapsen kohtaamiseen, lapseen kohdistuvan väkivallan ja kaltoinkohtelun tunnistamiseen, lapsen auttamiseen näissä tilanteissa sekä viranomaisyhteistyön käynnistämiseen ja toteuttamiseen. Koko valtakunnan tasolla on varmistettava riittävät, ammattitaitoiset resurssit lasten suojelemiseksi ja auttamiseksi heihin kohdistuvalta väkivallalta tai sen uhalta.

Jyväskylässä 27.5.2015

Tuomas Kurttila
Lapsiasiavaltuutettu

Merike Helander
Lakimies, lapsiasiavaltuutetun toimisto

Noora Ellonen
Asiantuntijajäsen, Lapsiasianeuvottelukunta

JAKELU:

Helsingin yliopisto, sosiaalitieteiden laitos
Itä-Suomen yliopisto, yhteiskuntatieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Tampereen yliopisto, yhteiskuntatieteiden ja kulttuurityön yksikkö
Turun yliopisto, sosiaalitieteiden laitos

Ahvenanmaan ammattikorkeakoulu
Ammattikorkeakoulu Arcada
Ammattikorkeakoulu Novia
Centria ammattikorkeakoulu
Diakonia-ammattikorkeakoulu

Hämeen ammattikorkeakoulu
Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Karelia-ammattikorkeakoulu
Lahden ammattikorkeakoulu
Lapin ammattikorkeakoulu
Laurea ammattikorkeakoulu
Metropolia Ammattikorkeakoulu
Mikkelin ammattikorkeakoulu
Oulun ammattikorkeakoulu
Saimaan ammattikorkeakoulu
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Savonia ammattikorkeakoulu
Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Tampereen ammattikorkeakoulu
Turun ammattikorkeakoulu
Vaasan ammattikorkeakoulu

TIEDOKSI:

Sosiaali- ja terveysministeriö
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
Suomen Sairaanhoidajaliitto
Suomen Kätilöliitto
Terveystieteiden tutkimuskeskus
Talentia